

Krijgt voorbeeld navolging?

Friesland pakt kindermishandeling anders aan

Als het gaat om de aanpak van kindermishandeling lezen we steeds weer dat organisaties langs elkaar heen werken, dingen dubbel doen en laat ingrijpen. Dit ontmoedigt mensen om te melden, waardoor kinderen nog langer in de knel blijven. In Friesland pakken ze het anders aan. *Anneke Jelsma*

In de aanpak van kindermishandeling is – naast uiteraard deskundigheid – snelheid van groot belang. Biedt een multidisciplinaire aanpak soelaas? Landelijk is er al een hele tijd belangstelling voor een multidisciplinaire aanpak van kindermishandeling. De VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) onderzoekt op dit moment of een landelijk dekkende infrastructuur haalbaar is voor deze aanpak van kindermishandeling, seksueel geweld en huiselijk geweld. In Friesland werken we al sinds 2012 multidisciplinair. Zes organisaties hebben de handen ineen geslagen: Veilig Thuis Friesland, Fier, Medisch Centrum Leeuwarden, politie, Openbaar Ministerie en GGZ Friesland. We werken samen onder de naam MDC-K: Multidisciplinair Centrum Kindermishandeling. Wat zijn onze ervaringen? En wat zijn de resultaten?

Verspilling

Het kind centraal. Daar kan niemand tegen zijn. En toch is dat niet hoe het gaat. Niet de belangen van het kind dicteren het tempo en de volgorde, onze eigen werkprocessen doen dat. En dus vroegen we ons af hoe ons werkproces eruit zou zien als we con-

sequent vanuit het belang van het kind zouden kijken. Draagt onze activiteit bij aan het stoppen van mishandeling, het behandelen van schade en een veilige leefomgeving? Dat werd onze primaire vraag. Met behulp van de lean-methodiek brachten we in beeld wat elk van de organisaties doet als er een melding van (vermoeden van) kindermishandeling binnenkomt bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK, sinds 1 januari 2015 komen deze meldingen binnen bij Veilig Thuis). Bij lean draait het om snelheid en voorkomen van verspilling. Je doet alleen dat wat waarde toevoegt voor de klant.

Toen we zo naar onze werkprocessen keken, kregen we in beeld hoeveel lijntjes er lopen tussen allerlei organisaties, hoeveel wachttijd er is en hoeveel werk dubbel gedaan wordt. Verspilling dus.

We constateerden ook dat er heel wat 'zwarte gaten' waren in het werkproces. Als cliënten bijvoorbeeld na een afspraak bij een hulpverlener niet meer kwamen opdagen, waren ze opeens van de radar verdwenen en wist niemand hoe het met de kinderen gesteld was. Pas als na een tijdje weer iemand aan de bel trok, begon het hele proces weer van voren af aan.

Verder werd duidelijk zichtbaar dat de coördinatie niet bij de betrokken organisaties ligt. Als ouders niet

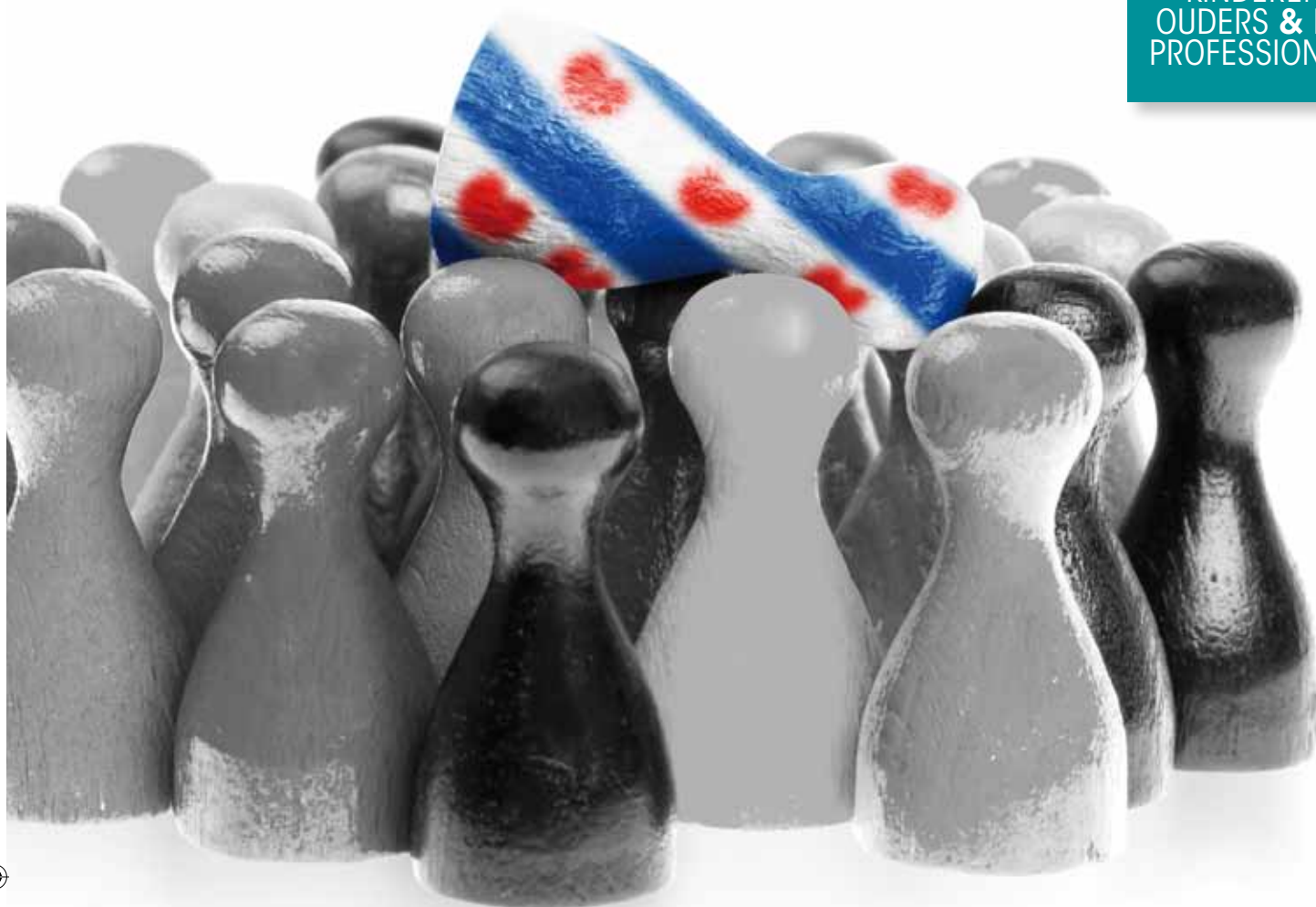

foto: bigphotoStock.com

bijhouden wat er in welke volgorde moet gebeuren, zijn het tempo en de flow snel uit het proces. Tot slot zagen we dat ouders vaak wel acht keer spreken met vijf verschillende organisaties, en kinderen ook een keer of vier. Dat doen ze niet omdat ze dat prettig vinden, maar omdat wij elke keer weer opnieuw informatie gaan verzamelen. Ook dat is verspilling.

Dwars door organisaties

Vervolgens probeerden we een werkproces te maken dat dwars door de organisaties heen zou lopen. We wilden dat elke organisatie verantwoordelijk zou blijven voor zijn eigen bijdrage aan de aanpak van kindermishandeling en geen nieuwe schakel in de keten zou worden. We wilden benutten wat er was en wat goed functioneerde. Daarom is er bijvoorbeeld geen apart MDC-K-dossier. Iedere organisatie blijft verantwoordelijk voor zijn eigen dossiervorming en archivering. Als MDC-K hebben we geen eigen gebouw. We hebben een plek waar we overleggen, maar verder gebeurt het werk in de eigen organisaties. Dat kan voor ouders en kinderen wel eens vervelend zijn: voor het topteenonderzoek (lichamelijk onderzoek bij kinderen) naar het ziekenhuis en voor een verhoor naar het

politiebureau. In Haarlem start dit jaar een MDC-K waar al het onderzoek op één plek gedaan kan worden. In Friesland proberen we gereis en gedoe voor kinderen en ouders te voorkomen door op huisbezoek te gaan en door onderzoek en hulp te laten plaatsvinden in de omgeving waar kinderen en ouders wonen.

Het nieuwe werkproces

Hoe ziet het nieuwe werkproces eruit? Dit zijn de kenmerken van de nieuwe aanpak:

Veilig Thuis-onderzoek als startpunt

Om te beginnen hebben we het Veilig Thuis-onderzoek zo aangepast dat het informatie oplevert die een snelle start van de hulpverlening mogelijk maakt. Een deel van de intake die normaal gesproken door de hulpverlenende organisaties wordt gedaan, doen we direct bij de start van het onderzoek. Dat is handig, want bij de meldingen die bij ons terechtkomen weten we vrijwel zeker dat die hulpverlening er snel moet komen.

Direct diagnostiek

Diagnostische vragenlijsten en ontwikkelingsanamnese zijn opgenomen in het onderzoek. De beoorde- ➤

- ling wordt door psychologen gedaan die deskundig zijn in het herkennen en behandelen van gevolgen van trauma bij kinderen. Een systeemtherapeut kan een inschatting maken van de (relatie)problematiek bij ouders. De kinderarts doet een top-teenonderzoek bij de kinderen en schakelt zo nodig forensische expertise in. Politie en OM beoordelen de strafrechtelijke kant van de zaak. Al deze informatie wordt betrokken bij het opstellen van een plan. Dat scheelt tijd en het plan wordt er beter van. Bij ernstige gevallen van kindermishandeling moet direct specialistische hulp ingezet kunnen worden, op basis van een goed onderzoek.

Informatie delen

Het onderzoeksrapport van Veilig Thuis wordt via een veilige cloud-toepassing gedeeld met de teamleden. Dit bevordert de samenwerking en voorkomt heel veel telefoontjes en onveilig e-mailverkeer. Ook de afspraken en agenda's van de teamvergaderingen zijn opgeslagen 'in de wolk'.

Zelf verantwoordelijk, maar niet vrijblijvend

Samenwerken in een multidisciplinair team betekent voor ons dat je verantwoordelijk blijft voor je eigen bijdrage. Besluiten die het team neemt zijn echter niet vrijblijvend. Die worden uitgevoerd. Dit is soms lastig, want als je terugkomt in je eigen organisatie en je achterban vindt het maar niks wat er in het team is besloten, wat doe je dan? Teamleden hebben vaak heel wat uit te leggen, want de verschillende

perspectieven op een zaak die zij te horen hebben gekregen, zijn niet zomaar overdraagbaar naar hun collega's. Daarom zijn ook de managers nauw betrokken bij de uitvoering. Zij zorgen voor de randvoorwaarden.

Straf en zorg trekken samen op

De beoordeling of een melding tot een strafzaak kan leiden, wordt snel na de melding gedaan. Er is structureel overleg tussen politie, OM en Veilig Thuis en als het nodig is kan dat overleg à la minute georganiseerd worden. Zo zorgen we ervoor dat straf en zorg elkaar niet voor de voeten lopen. We willen dat er snel hulp geregeld wordt, en we willen ook dat daders van ernstige kindermishandeling gestraft worden. Voorop staat steeds de vraag: wat is de toegevoegde waarde voor het kind? Wordt het veilig? Stopt de mishandeling? Wordt de schade behandeld? Het voordeel van deze manier van samenwerken is dat er een weloverwogen beslissing genomen kan worden over de meest effectieve maatregelen.

Altijd lichamelijk onderzoek

Alle kinderen uit het gezin worden onderzocht, tenzij er goede redenen zijn om dat niet te doen. Het top-teenonderzoek helpt bij het grondig verkennen van wat er aan de hand is, en behoedt ons voor overhaaste conclusies. Alle ziekenhuizen in Friesland kunnen ingeschakeld worden voor het doen van een top-teenonderzoek.

Niets dubbel, veel samen met ouders

Als de politie een kind gehoord heeft, doet Veilig Thuis of de hulpverlener dat niet dunnetjes over. Als ouders in behandeling zijn of de kinderen zijn al bekend bij een van onze organisaties, dan delen we die informatie waar dat kan en mag. Daar vragen we de ouders vooraf toestemming voor. Ouders zijn als het enigszins kan bij het teamoverleg aanwezig. Informatie uit het onderzoek wordt met hen gedeeld, conclusies worden besproken, en samen maken we een plan dat de kinderen en de ouders gaat helpen. Natuurlijk wordt soms informatie niet gedeeld, bijvoorbeeld omdat ouders dat niet willen of omdat hulpverleners vinden dat het tegen hun geheimhoudingsplicht ingaat. Meestal gaat het goed, zeker als ouders vanaf het begin aan tafel zitten en invloed hebben op de gang van zaken.

Is er al hulp? Direct betrekken!

Vaak betreft het gezinnen waar veel hulp is of is geweest. Dan beginnen we niet opnieuw, maar gaan we samen kijken waarom het toch misloopt en wat we kunnen doen om dat te veranderen. We hebben regelmatig alle betrokkenen aan tafel. Vaak zien die elkaar voor het eerst. En ook dan is onze werkwijze: samenwerken doen we vrijwillig, maar onze besluiten zijn niet vrijblijvend.

Anneke Jelsma is projectleider
MDC-K Friesland.

Altijd volgen of afspraken worden nagekomen

We maken altijd gebruik van de mogelijkheid van Veilig Thuis om te rappelleren. Ook spreken we af met partijen (bijvoorbeeld hulpverleners, gemeente-teams, school, ouders) om ons te informeren als afspraken niet worden nagekomen. Zo kunnen we zaken die vastlopen weer vlot trekken en houden we een vinger aan de pols zolang dat nodig is. En soms is dat lang.

De eerste resultaten

In 2013 hebben we onze nieuwe werkwijze getest bij een beperkt aantal meldingen. Sinds februari 2014

Het overleg tussen politie, Veilig Thuis en OM heeft opgeleverd dat er in dertig procent van de gevallen een strafrechtelijk onderzoek is gestart. Bij tien procent van de meldingen leidde dat tot een veroordeling. In alle gevallen leidt het overleg tot een afgewogener beslissing – ook door slachtoffers – bij het wel of niet doen van aangifte.

De ouders en kinderen spreken we meestal snel. De eerste afspraak wordt telefonisch gemaakt en de onderzoeker van Veilig Thuis gaat altijd op huisbezoek. Bij gescheiden ouders en samengestelde gezinnen kost het meer tijd om iedereen te zien en te spreken. We hebben ervaren dat ouders het zeer waarderen dat ze actief bij het onderzoek en de aanpak betrokken

We doen minder zaken dubbel, we organiseren de hulp sneller, we houden zicht op kinderen en ouders

hebben we vijftig meldingen in behandeling genomen. Dit zijn de belangrijkste resultaten van de veertig meldingen waarvan het onderzoek is afgerond:

In juni 2013 was de doorlooptijd vanaf melding tot start hulpverlening ongeveer 120 werkdagen, en die schatting was aan de optimistische kant. (De doorlooptijd van 25 weken ofwel 125 werkdagen tot aan start hulpverlening is overigens nog keurig binnen de geldende regels!) Snelheid draagt direct bij aan de doelstelling: stoppen van kindermishandeling, schade behandelen, veiligheid herstellen. Verkorting van de doorlooptijd is van groot belang voor de kinderen. Omdat we al tijdens het onderzoek van Veilig Thuis de basisdiagnostiek uitvoeren, kan een deel van de intake door hulpverleners worden overgeslagen. Niet dat dit altijd gebeurt, er is nog werk te doen om collega's ervan te overtuigen dat ze kunnen vertrouwen op de aangeleverde informatie. Naarmate vaker blijkt dat wij ons werk goed doen, gaat dat beter. Dat merken we nu al.

zijn. Te vaak horen we dat er al jaren *over* hen maar niet *met* hen gesproken wordt. Als we samen met ouders afspraken maken, is de kans groter dat die afspraken worden uitgevoerd.

Aanpak werkt

Een multidisciplinaire aanpak uitgevoerd door een netwerk van organisaties werkt. We doen minder zaken dubbel, we organiseren de hulp sneller, we houden zicht op de kinderen en de ouders. Het is een zaak van lange adem, stap voor stap verbeteren en stug volhouden. Het idee dat er een 'quick fix' is voor de aanpak van kindermishandeling, hebben wij verlaten. Dat we elkaar heel hard nodig hebben, daarover bestaat geen enkele twijfel meer. In 2015 onderzoeken we of onze aanpak tot duurzame oplossingen heeft geleid. Ontwikkelen de kinderen zich goed? Is de mishandeling gestopt? De vraag of onze aanpak effectief is, stellen we ook aan de kinderen en de ouders. Want zij kunnen ons het best vertellen wat werkt en wat niet. ❀

	2015	2013
Start hulpverlening	Vijftig procent binnen 20 werkdagen, gemiddeld 33 werkdagen	Gemiddeld 120 werkdagen
Basisdiagnostiek kinderen	30 werkdagen	60-80 werkdagen
Eerste contact met ouders	75 procent binnen 10 werkdagen	1-20 werkdagen